

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою університету
протокол № 11 від 27 січня 2026 р.,
уведене в дію наказом ректора
від 27.01.2026 р. № 28

Богдан БУЯК

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НУШ»**

Розробник:

Грицак Наталія Русланівна, доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання.

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти

Розроблено на основі:

Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ МОН України від 12.10.2022 № 904.

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

Гапон Леся Олексіївна – кандидат філологічних наук, консультант Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу

Гоголь Наталія Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка

Слижук Олеся Алімівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність курсу підвищення кваліфікації «Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в Новій українській школі» зумовлена впровадженням Концепції Нової української школи, що передбачає оновлення змісту, методів і форм викладання зарубіжної літератури на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Важливим є формування в учнів ключових і предметних читацьких компетентностей, розвиток критичного та міжкультурного мислення, читацької культури, ціннісних орієнтацій, а також усвідомлення ролі художньої літератури народів світу у формуванні світогляду, толерантності, громадянської та культурної самосвідомості учнівства.

Зміст курсу структуровано відповідно до актуальних тематичних напрямів шкільного курсу зарубіжної літератури та спрямовано на реалізацію сучасних методичних підходів до її навчання в умовах НУШ. Програма передбачає інтеграцію компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та інтерактивного підходів у процесі аналізу художніх творів зарубіжної літератури, організацію проблемного, проєктного та кооперативного навчання, використання стратегій розвитку критичного мислення, формування читацької та міжкультурної компетентностей, когнітивної гнучкості учнів. Особлива увага приділяється конструюванню компетентісно орієнтованих літературних завдань, практичній спрямованості навчання, активному залученню учнів до інтерпретації художніх текстів як суб'єктів освітнього процесу, а також формуванню рефлексивного ставлення до прочитаного в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання. У цілому це забезпечує цілісність програми, її наукову обґрунтованість і практичну значущість для професійного зростання вчителя зарубіжної літератури.

Реалізація програми спрямована на підвищення професійної компетентності педагогів, формування їхньої практичної готовності до впровадження сучасних методичних рішень у викладанні зарубіжної літератури, створення психологічно безпечного освітнього середовища та виховання учнів на засадах гуманістичних, загальнолюдських і культурних цінностей.

Цільова група: вчителі зарубіжної літератури закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти.

Обсяг (тривалість навчання): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: Програма підвищення кваліфікації «Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в Новій українській школі» реалізується з урахуванням особливостей освітнього процесу в умовах воєнних дій та психоемоційного стану учнів. Вона орієнтована на осмислення потенціалу шкільного курсу зарубіжної літератури як простору міжкультурного діалогу, моральної рефлексії та підтримки емоційної рівноваги учнівства через роботу з художніми текстами різних епох і культур.

Програма передбачає застосування сучасних методичних підходів НУШ, інтерактивних форм навчання, діяльнісного та рефлексивного підходів, що забезпечують активне залучення учнів до аналізу, інтерпретації та осмислення художніх творів зарубіжної літератури, розвиток критичного, смислового й міжкультурного мислення, уміння співвідносити прочитане з власним життєвим досвідом та сучасними викликами, а також підтримку емоційної стійкості в освітньому процесі.

Програма органічно поєднує теоретичну підготовку з практичною діяльністю: слухачі курсу мають можливість розробляти авторські конспекти уроків зарубіжної літератури, дидактичні матеріали, компетентнісно орієнтовані завдання та проекти для роботи з художніми текстами, моделювати уроки, аналізувати й обговорювати типові та нестандартні педагогічні ситуації, пов'язані з викладанням зарубіжної літератури в умовах кризового контексту, що сприяє формуванню цілісної методичної компетентності вчителя.

Форма навчання: інституційна (очна, дистанційна, змішана).

Мета підвищення кваліфікації: полягає у формуванні в учителів здатності ефективно організовувати освітній процес і проводити уроки зарубіжної літератури на засадах Концепції Нової української школи шляхом опанування сучасних методичних підходів, зокрема компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегрованого та інтерактивного підходів, що забезпечують розвиток критичного й смислового читання, формування читацької та міжкультурної компетентностей учнів, а також створення педагогічно виваженого й методично цілісного.

Завдання підвищення кваліфікації:

- опанування сучасних методичних підходів до організації уроку зарубіжної літератури відповідно до ідей Нової української школи та компетентнісного підходу;
- підвищення рівня професійної рефлексії, готовності до впровадження інноваційних методичних рішень і безперервного професійного розвитку;
- проектування компетентнісно орієнтованих уроків зарубіжної

літератури;

– застосування проблемного, проєктного, кооперативного та інтерактивного навчання;

– створювання навчальних ситуацій для розвитку читацької, мовленнєвої, критично-мисленнєвої та ціннісної компетентностей учнів.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

A1. Мовно-комунікативна.

A2. Предметно-методична.

A3. Інформаційно-цифрова.

Г.1. Прогностична

Г.2. Організаційна

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

– виявлення ключових характеристик сучасних підходів до навчання зарубіжної літератури в контексті реалізації концепції Нової української школи;

– оволодіння методами кооперативного навчання та прийомами формування в учнів відповідальності за спільний результат під час аналізу й інтерпретації художніх творів зарубіжних авторів;

– усвідомлення змісту й принципів діяльнісного підходу в навчанні зарубіжної літератури та окреслення інструментів його практичного впровадження в освітній процес;

– засвоєння стратегій розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості учнів у процесі роботи з текстами зарубіжної літератури.

Уміння:

– здійснювати педагогічну діяльність з навчання зарубіжної літератури з урахуванням сучасних освітніх підходів у контексті Нової української школи;

– упроваджувати принципи діяльнісного підходу, використовувати діяльнісні методи та інструменти в процесі вивчення творів зарубіжної літератури;

– проєктувати уроки зарубіжної літератури за моделями проблемно орієнтованого, проєктного та кооперативного навчання;

– розробляти й планувати навчальні проєкти з зарубіжної літератури відповідно до визначених освітніх цілей і очікуваних результатів навчання;

– добирати й застосовувати ефективні методи формування колективної відповідальності, розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості учнів у процесі аналізу та інтерпретації художніх текстів зарубіжних авторів;

– проєктувати та підтримувати рефлексивне навчальне середовище на уроках зарубіжної літератури.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Виконання практичних завдань під час занять, розробка авторського методичного продукту: план уроку або комплекс завдань із методичними рекомендаціями для роботи з художніми текстами.

Критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

– слухач демонструє здатність проєктувати та проводити уроки зарубіжної літератури на основі сучасних освітніх підходів НУШ (діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого), аргументовано добираючи педагогічні стратегії й форми організації навчальної діяльності;

– виявляє розуміння психологічних та емоційних особливостей учнів і застосовує сучасні педагогічні підходи до створення безпечного, гуманного та підтримувального освітнього середовища на уроці зарубіжної літератури під час роботи з художніми текстами;

– демонструє вміння розробляти методичні матеріали для уроків зарубіжної літератури з урахуванням сучасних підходів до навчання, принципів НУШ та дидактичної специфіки предмета.

Документ що видається за результатами підвищення кваліфікації. Видається свідоцтво відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» та наказом Міністерства освіти і науки України від 30.10 2020 р. № 1341 «Про затвердження Методичних рекомендацій для професійного розвитку науково-педагогічних працівників» і оприлюднюється в реєстрі виданих свідоцтв на сайті ТНПУ.

Вартість: 1020 грн (10 осіб у групі).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено опрацювання сучасних теоретичних і методичних підходів до проведення уроків зарубіжної літератури в умовах Нової української школи, зокрема формування компетентнісного й діяльнісного підходів у роботі з художніми текстами зарубіжних авторів; використання інтерактивних методів, проблемно орієнтованих, проєктних і кооперативних технологій навчання на уроках зарубіжної літератури; розроблення та застосування компетентнісно орієнтованих і творчих завдань для аналізу й інтерпретації літературних творів світової літератури;

організацію навчальної діяльності, що сприяє розвитку читацької компетентності, критичного мислення, когнітивної гнучкості та емоційної чутливості учнів; створення мотивувального та рефлексивного освітнього середовища на уроці зарубіжної літератури.

Особливістю програми є полягає в поєднанні осмислення сучасних теоретичних ідей із їх практичним застосуванням на уроці зарубіжної літератури. Вона орієнтована не лише на ознайомлення вчителів із новими підходами до викладання, а й на реальне опрацювання інноваційних методик, інтерактивних і діяльнісних форматів роботи з художніми текстами світової літератури. У межах програми увага зосереджується на створенні компетентісно орієнтованих і творчих завдань, організації проєктної та кооперативної взаємодії учнів, розвитку критичного мислення, читацької культури та когнітивної гнучкості, а також на формуванні мотивувального й рефлексивного освітнього простору саме на уроках зарубіжної літератури.

Самостійна робота передбачає опрацювання рекомендованих наукових, методичних та художніх джерел, аналіз уроків зарубіжної літератури, підготовку практичних матеріалів і завдань для застосування на уроках, розроблення власних методичних рекомендацій, а також рефлексію щодо ефективності використаних підходів і методів. Особлива увага приділяється формуванню здатності самостійно застосовувати отримані знання у професійній діяльності та адаптувати методичні рішення до потреб конкретного класу та освітнього середовища.

Підсумкові заходи передбачають проведення інтегрованих активностей, спрямованих на закріплення та демонстрацію набутих компетентностей, зокрема захист розроблених методичних матеріалів, презентацію власних методичних рекомендацій та обговорення результатів практичних завдань. Вони включають колективну і індивідуальну рефлексію щодо ефективності застосованих методів, оцінювання практичних навичок учасників курсу та формування плану подальшого впровадження отриманих знань у професійну діяльність.

Зміст програми складається з 2 модулів та 4 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі розробляють авторський методичний продукт: план уроку або комплекс завдань із методичними рекомендаціями для роботи з художніми текстами. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, 100 балів. Прохідний бал – 86. Учасники, які успішно пройшли навчання та виконали підсумкове завдання, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 8 год – лекційні заняття, 16 год – практична робота, 4 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ					
Тема 1.1. Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в Новій українській школі: теоретичні орієнтири та практики реалізації.	2	2	1		5
Тема 1.2. STEAM-практики та міжпредметна взаємодія в навчанні зарубіжної літератури	2	4	1		7
Разом за модулем	4	6	2		12
МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ					
Тема 2.1. Організація проєктної та командної роботи в навчанні зарубіжної літератури	2	6	1		9
Тема 2.2. Від теорії до практики: реалізація компетентнісного підходу на уроках зарубіжної літератури	2	4	1		7
Разом за модулем	4	10	4		16
Підсумкові заходи				2	2
Усього	8	16	4	2	30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тема 1.1. Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в Новій українській школі: теоретичні орієнтири та практики реалізації.

Модель уроку НУШ: цілі, структура та адаптація змісту. Сутнісні характеристики сучасних підходів до навчання зарубіжної літератури. Особливості формування читацької компетентності та критичного мислення на уроках зарубіжної літератури в НУШ.

Тема 1.2. STEAM-практики та міжпредметна взаємодія в навчанні зарубіжної літератури.

Інтеграція гуманітарного та наукового знання у процесі аналізу художніх текстів. Особливості проєктної та дослідницької діяльності на уроках зарубіжної літератури. Використання міжпредметних завдань для розвитку критичного мислення, креативності та когнітивної гнучкості учнів. Цифрові та інтерактивні інструменти як засіб реалізації STEAM-підходу.

МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ

Тема 2.1. Організація проєктної та командної роботи в навчанні зарубіжної літератури.

Сутнісні характеристики проєктної діяльності та кооперативного навчання як сучасних методів навчання літератури. Моделі проєктної та кооперативної діяльності на уроках зарубіжної літератури. Планування та структура командної роботи з урахуванням сучасних підходів НУШ. Формування колективної відповідальності та міжособистісних компетентностей учнів. Використання творчих та компетентнісно орієнтованих завдань для розвитку критичного мислення і читацької компетентності.

Тема 2.2. Від теорії до практики: реалізація компетентнісного підходу на уроках зарубіжної літератури

Сутність і принципи компетентнісного підходу в навчанні зарубіжної літератури. Планування уроку з урахуванням формування ключових компетентностей учнів. Використання діяльнісних та інтерактивних методів для розвитку критичного мислення, читацької компетентності та когнітивної гнучкості. Практичні приклади завдань і вправ для формування компетентностей через роботу з художніми текстами.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Завдання до теми 1.1. Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в Новій українській школі: теоретичні орієнтири та практики реалізації.

1. Розробити модель уроку НУШ, зазначивши цілі, структуру та адаптацію змісту.

2. Проаналізувати власну педагогічну практику з позицій НУШ: визначити, які сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури вже реалізуються на уроках, а які потребують доопрацювання.

3. Зіставити традиційні та сучасні підходи до вивчення одного літературного твору (на вибір): окреслити відмінності у цілях, методах, ролі вчителя й учня, очікуваних результатах.

4. Розробити фрагмент уроку зарубіжної літератури з урахуванням діяльнісного та компетентнісного підходів, визначивши конкретні читацькі вміння, які формуються в учнів.

Завдання до теми 1.2. STEAM-практики та міжпредметна взаємодія в навчанні зарубіжної літератури.

1. Сформулювати приклади навчальних завдань, що сприяють розвитку критичного мислення учнів під час аналізу художнього тексту.

2. Проаналізувати можливості інтеграції зарубіжної літератури з іншими освітніми галузями (мистецтво, історія, громадянська освіта) на прикладі конкретної теми або твору.

3. Оцінити доцільність використання цифрових ресурсів у процесі вивчення зарубіжної літератури: визначити, які з них реально підсилюють читацьку активність, а які мають формальний характер.

4. Запропонувати власну модель сучасного уроку зарубіжної літератури в НУШ, окресливши роль учителя, учнів, тексту та навчального середовища.

Завдання до теми 1.2. STEAM-практики та міжпредметна взаємодія в навчанні зарубіжної літератури.

1. Визначити міждисциплінарні зв'язки зарубіжної літератури з природничими науками, технологіями або математикою на прикладі конкретного твору чи теми (екологія, урбаністика, науковий прогрес, простір і час у тексті тощо).

2. Розробити ідею STEM-орієнтованого завдання або мініпроєкту з зарубіжної літератури, спрямованого на дослідження художнього тексту з використанням елементів аналізу, моделювання чи цифрових інструментів.

3. Запропонувати приклади завдань дослідницького характеру, які поєднують роботу з художнім текстом та елементи наукового мислення (спостереження, висування гіпотез, аналіз результатів).

Завдання до теми 1.2. STEAM-практики та міжпредметна взаємодія в навчанні зарубіжної літератури.

1. Оцінити роль учителя зарубіжної літератури в STEM-орієнтованому освітньому середовищі: трансформація функцій від носія знань до фасилітатора та наставника.

2. Порівняти традиційне літературне завдання зі STEM-орієнтованим аналогом, визначивши відмінності у навчальних цілях, видах діяльності учнів та результатах навчання.

3. Проаналізувати можливості використання цифрових технологій (візуалізація, онлайн-дослідження, інтерактивні платформи) для реалізації STEM-підходу на уроках зарубіжної літератури.

Завдання до теми 2.1. Організація проєктної та командної роботи в навчанні зарубіжної літератури.

1. Запропонувати літературний проєкт, результатом якого є не продукт, а процес (дискусія, читацький клуб, серія питань, літературний щоденник), і пояснити його освітню цінність.

2. Розробити завдання для кооперативного аналізу художнього тексту, у якому жоден учень не володіє «цілим знанням», а розуміння твору можливе лише через взаємодію.

Завдання до теми 2.1. Організація проєктної та командної роботи в навчанні зарубіжної літератури.

1. Описати приклад проєкту з зарубіжної літератури, який може показати соціальну або громадянську значущість художнього тексту для сучасних учнів.

2. Проаналізувати власний досвід використання проєктної діяльності на уроках зарубіжної літератури: визначити сильні сторони, труднощі та педагогічні ризики.

Завдання до теми 2.1. Організація проєктної та командної роботи в навчанні зарубіжної літератури.

1. Охарактеризувати потенціал кооперативного навчання для розвитку читацької, комунікативної та соціальної компетентностей учнів на матеріалі зарубіжної літератури.

2. Розробити концепцію навчального проєкту з зарубіжної літератури (індивідуального або групового), визначивши його мету, очікувані результати, етапи реалізації та форму представлення результатів.

3. Запропонувати приклади кооперативних завдань для роботи з художнім текстом (аналіз образів, інтерпретація проблематики, робота з авторською позицією), орієнтованих на спільне прийняття рішень.

Завдання до теми 2.2. Від теорії до практики: реалізація компетентнісного підходу на уроках зарубіжної літератури

1. Проаналізувати один власний урок зарубіжної літератури, у якому домінує знаннєвий компонент, і запропонувати варіант його трансформації в уміннєво орієнтований.

2. Запропонувати завдання з зарубіжної літератури, результатом якого є практична дія: аргументована позиція, публічний виступ, письмове звернення, творча інтерпретація або рішення проблемної ситуації.

3. Змодельовати ситуацію вибору: описати фрагмент уроку, де учень самостійно обирає спосіб роботи з художнім текстом, і визначити, які уміння при цьому формуються.

Завдання до теми 2.2. Від теорії до практики: реалізація компетентнісного підходу на уроках зарубіжної літератури

1. Розробити літературне завдання, у якому знання про жанр, художні засоби або образи стають інструментом для аналізу нової, незнайомої ситуації.

2. Змоделювати завдання «з відкладеним результатом», коли сформоване на уроці вміння проявляється не одразу, а в подальшому навчанні чи життєвому досвіді учня.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Сучасні підходи до навчання зарубіжної літератури в умовах Нової української школи.

2. Реалізація діяльнісного та компетентнісного підходів у роботі з художніми текстами світових авторів.

3. Використання інтерактивних методів для розвитку читацької компетентності та критичного мислення.

4. Організація проєктної та кооперативної діяльності учнів на уроках зарубіжної літератури.

5. Формування креативності та когнітивної гнучкості через роботу з художніми творами.

6. Застосування STEAM-практик та міжпредметної інтеграції для поглибленого аналізу текстів.

7. Використання цифрових та мультимедійних інструментів у навчальному процесі.

8. Створення мотивуючого та рефлексивного навчального середовища на уроках зарубіжної літератури.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти (2020). Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886

Основна література

1. Грицак Н.Р. Проблема читання художньої літератури у контексті сучасних реалій. Слово. Стратегії. Інновації: колективна монографія / за заг. ред. О. Турко, О. Янкович. Тернопіль: Вектор, 2022. С. 211–237.

2. Дмитренко К. Інноваційні методи викладання зарубіжної літератури : посібник. Харків : Основа, 2018. 92 с.

3. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: навч.-метод. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 296 с.

4. Москаленко А. А. Інноваційні технології на уроках зарубіжної літератури. Зарубіжна література в школі. 2019. № 13/14. С. 3–6.
5. Ніколенко О. Сучасні тенденції викладання зарубіжної літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної). Султанівські читання. 2024. Вип. XIII. 2.
6. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.
7. Циганок О.О., Санівський О.М., Андрюшина М. В. STEM-освіта на уроках літератури: особливості впровадження. Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». 2024. №1(29). С. 594–606.

Додаткова література

1. Поліщук Л. Б. Методика навчання зарубіжної літератури: технології сучасного уроку в умовах НУШ : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Б. Поліщук ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т філол. та журналістики. Умань : Візаві, 2025. 143 с.
2. Немченко-Васілінч Т. В. Методика ейдотехніки та її використання на уроках української мови та літератури. Творча майстерня вчителя. URL: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/624>
3. Онлайн-платформа «Iteacher». URL : <https://iteacher.com.ua/training/mediagramotnist-v-movnoliteraturnij-osvitnij-galuzi-3500?inpoint=iteacher.com.ua>
4. Онлайн-платформа «Prometheus». URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mediagramotnist-dlya-osvityan/>